

Gïelejarnge
Giällaguavdátje
Giellaguovdátj
Giellaguovdásj
Giellaguovddáš
Samiskt språkcentrum

Handbok för mentorprogram

© Samiskt Språkcentrum 2025

Omslagsbild: Samiskt språkcentrum

<https://www.sametinget.se/sprakcentrum>

Innehåll

Bakgrund	4
Syfte	4
1. Introduktion.....	5
2. Komma i gång	8
3. Tio punkter för framgångsrik språkinlärning	11
4. Mentorträffar	15
5. Tips på mentorträffar	16
6. Spela spel på samiska.....	17
7. Utvärdera dina framsteg.....	18
8. Utmaningar och lösningar	19
9. Slutsatser från genomförda mentorprogram	22
Litteratur.....	23
Webbsidor	23
Webbordböcker	23
Bilaga A. Exempel på mentorträffar	24
Bilaga B: Exempel på spel	46
Bilaga C. Mall för språkmål och självvärdering	54
Bilaga D. Språklig nätverkskarta	57
Bilaga E. Mall för loggbok	58

Bakgrund

Den här handboken skapades av First Peoples' Cultural Council (FPCC), som sedan 1990 har utgjort ett viktigt stöd för revitaliseringen av First Nations språk och kultur i British Columbia. Samiskt språkcentrum anpassade handboken till samiska förutsättningar och den har legat till grund för de mentorprogram som Språkcentrum har genomfört sedan 2011. Handboken i sin helhet översattes till svenska 2025 av Språkcentrum.

Den mest framgångsrika metoden för överföring av språk och kultur från generation till generation har visat sig vara miljöer där språk och kultur används naturligt och kontinuerligt. FPCC och First Nations i British Columbia värderar mentorprogrammen högt där deltagarna lär sig genom att vara omgivna av sitt språk och sin traditionella kultur.

Syfte

Denna handbok är avsedd att vara ett praktiskt verktyg för individer som vill använda mentorprogrammet som en språkinlärningsmetod. Handboken ska fungera som en resurs som kan ge samhällen och individer idéer och vägledning för att planera och genomföra programmet i det egna samhället.

Handboken kan också användas av föreningar, organisationer, samebyar, kommuner och andra aktörer som vill använda metoden för att stärka de samiska språken.

1. Introduktion

VAD ÄR MENTORPROGRAMMET?

Mentorprogrammet är en metod för att lära sig ett språk där en samisktalande mentor vägleder en lärling genom att använda språket. Målet med programmet är att få lärlingar att förbättra sitt muntliga språk och sin förståelse i språket. Även om läsning och skrivning är värdefulla färdigheter måste en lärling kunna tala och förstå för att kunna kommunicera. Detta är fokus för mentorprogrammet. Varje lärling som utvecklar sin muntliga förmåga kan lära andra språket, vilket skapar en dominoeffekt i samhället.

Mentor och lärling måste komma överens om att tillbringa så mycket tid tillsammans som möjligt. FPCC rekommenderar minst 10–15 timmar per vecka eller cirka 50 timmar per månad. Samiskt språkcentrum har i tidigare mentorprogram arvoderat mentorer för att träffa sina lärlingar två timmar per vecka i cirka sex månader. Under sin tid tillsammans (mentorträffar) ägnar sig mentorparet åt vardagliga aktiviteter där de enbart talar samiska, inte svenska.

Den här metoden liknar hur vi lär oss språk som spädbarn, genom att lyssna på språket som talas omkring oss när våra föräldrar utför sina dagliga aktiviteter. Våra föräldrar lärde oss inte språket genom grammatiklektioner. Vi lärde oss språket genom att vara ständigt omgivna av det.

Historien bakom mentorprogrammet

Mentorprogrammet startade i Kalifornien. Julian Lang, en talare av karuk, föreslog den ursprungliga idén och Leanne Hinton, Nancy Richardson, Mary Bates Abbott och andra skapade det första programmet (Hinton 2001). De utvecklade programmet specifikt för urfolksspråk i Nordamerika, men metoden kan användas för att lära sig vilket språk som helst.

FPCC startade ett mentorprogram i British Columbia 2007. I programmet användes elva olika språk och målet för mentorparen var att genomföra mentorträffar under 900 timmar. Deras erfarenheter har varit till stor hjälp i framtagandet av denna handbok.

Samiskt språkcentrum anpassade metoden och påbörjade det första mentorprogrammet i sydsamiska hösten 2011. Sedan dess har språkcentrum genomfört närmare 30 mentorprogram i syd-, ume-, pite-, lule- och nordsamiska. Ett par mentorprogram har bland annat genomförts i samarbete med den samiska ungdomsorganisationen Sáminuorra och ett med fokus på renskötseln. Leanne Hinton var behjälplig i utformandet av de första samiska mentorprogrammen.

VISUELL MODELL AV MENTORPROGRAMMET

DENNA VISUELLA MODELL AV PROGRAMMET ÄR EN CYKEL OCH OMFATTAR

- En mentor och en lärling som bara talar samiska – ingen svenska.

STRATEGI OCH FÖRSÄTTNING

- Sätt upp **språkmål** och gör ett schema för er tid tillsammans och tala bara samiska i minst 2 timmar per vecka.

MÅL

- **Muntlig kommunikation**, att kunna tala och förstå språket.

AKTIVITETER

- **Vardagsaktiviteter** och *árbbiemáhttuo*¹ utgör huvuddelen av tiden som mentor och lärling tillbringar tillsammans. Språkinläringen bör vara naturlig och rolig där lärlingen lär sig tala om kulturellt relevanta ämnen och vardagliga ämnen.
- **Spel** är också stimulerande aktiviteter för språkutvecklingen.

¹ Begreppet *árbbiemáhttuo* betyder *traditionell kunskap* på umesamiska. Motsvarande ord på de andra samiska språken är *aerpiemaahtoe* (sydsamiska), *árbemáhtto* (pitesamiska), *árbemáhtto* (lulesamiska) och *árbediehtu* (nordsamiska).

BEDÖMNINGSAKTIVITETER

- Genomför **självvärdering** för att se hur mycket du har lärt dig och vilka områden du behöver utveckla.

UPPREPA CYKELN

- Se över språkmålen och ändra ditt schema om det behövs.
- Det är viktigt att alltid utvärdera sitt lärande för att få ut det mesta av tiden tillsammans.

2. Komma i gång²

När ni kommer i gång med ert mentorprogram är det viktigt att ta reda på vilka som kommer att vara inblandade, samt när, var och hur ni ska genomföra programmet. Detta avsnitt ger lite bakgrundsinformation till delarna av programmet.

Välj mentor och lärling³

EN MENTOR BÖR VARA

- Samisktalande. Vanligtvis talar en mentor samiska som modersmål. Mentorn behöver INTE vara språklärare. Att veta hur man talar språket är allt som behövs.
- Tålmodig och ha en förståelse för språkinlärningsprocessen. Språkinläring är ingen snabb process och det tar mycket tid och upprepningar för lärlingen att lära sig språket.
- Villig att tillbringa mycket tid med lärlingen och **bara tala språket**.
- Villig att övervinna alla rädslor, hämningar eller negativa känslor inför att tala och dela med sig av språket. Dessa känslor är förståeliga och mycket vanliga på grund av språkspärr, men det är viktigt att skapa ett positivt utrymme för språket att växa.
- Öppen för att lära sig och använda olika tekniker för att föra språket vidare till lärlingen.

EN LÄRLING BÖR VARA

- Antingen en nybörjare eller kunna en del av språket. Den tidsbegränsning som Samiskt språkcentrum har tillämpat passar bättre för lärlingar som har grundläggande kunskaper i språket.
- Djupt engagerad i att lära sig språket.
- Ansvarig för att styra språkinlärningsprocessen genom att välja vad den vill lära sig.
- Villig att tillbringa mycket tid med mentorn och bara tala språket. Utöver tiden tillsammans brukar många lärlingar tillbringa egen tid med att exempelvis lyssna på inspelningar där språket talas.
- Engagerad i att få ut det mesta av den tid som tillbringas med mentorn.
- Tålmodig och ha en förståelse för språkinlärningsprocessen.
- Villig att ta risker och övervinna rädslor för att göra misstag i språket.
- Intresserad av och villig att förmedla det den lär sig till andra.

---

² FÖR ATT KOMMA I GÅNG KAN DU LÄSA:

How to Keep Your Language Alive: A Commonsense Approach to One-on-One Language Learning av Leanne Hinton med Matt Vera och Nancy Steele (2002). Denna handbok sammanfattar huvudprinciperna i boken, men när du ska delta i ett mentorprogram själv kan det vara bra att läsa hela *How to Keep Your Language Alive*.

³ KAN MAN HA MER ÄN EN MENTOR ELLER MER ÄN EN LÄRLING?

Det är möjligt att ha flera mentorer eller lärlingar, men oftast fungerar det bäst att ha en mentor och en lärling. Att bara ha en lärling möjliggör mer fokus och uppmärksamhet från mentorn och ger mer tid att tala och lära. Allt eftersom lärlingen blir mer flytande i språket kan det vara bra att interagera med andra mentorer och talare.

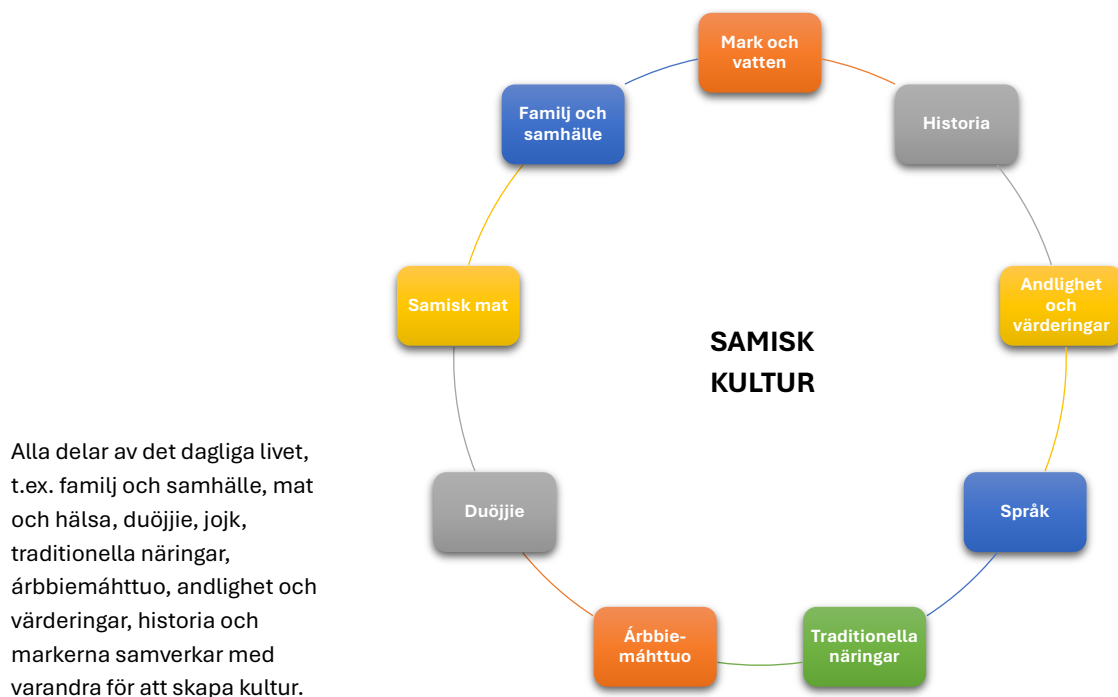

Gör ett schema och håll er till det. Skapa ett schema som fungerar för både mentor och lärling. Kom ihåg att ni inte behöver sluta göra det ni vanligtvis gör. Om ni till exempel ses på en lördag och lördag är er tvättdag kan ni ändå tvättiden som mentortid. Gör det tillsammans och prata om vad ni gör på samiska. Anpassa schemat efter era möjligheter att ses, exempelvis på kvällar, helger och lunchtid.

Språkmål kan kopplas till ämnen som lärlingen vill lära sig. Lärlingen ansvarar för att ta fram språkmål för tiden med mentorn, både på kort och lång sikt. Det är viktigt att lärlingen diskuterar språkmålen med mentorn och justerar dem vid behov. Använd gärna *Bilaga C. Mall för språkmål och självvärdering* och *Bilaga D. Språklig nätverkskarta*.

Språk och kultur hänger samman. När du sätter dina språkmål kom ihåg att språket används i alla dagliga aktiviteter som utgör en kultur, t.ex. mat, kläder, duojjie⁴, jojk, traditionella näringar, árbbiemáhttu, familj, vänner, relationer och andlighet. Dina mål kan kopplas till vilket som helst av dessa ämnen eller något annat som är relevant för ditt liv.

SPRÅK ÄR KULTUR

⁴ Begreppet **duõjje** betyder *slöjd* på umesamiska. Motsvarande ord på de andra samiska språken är **vætnoe** (sydsamiska), **duoije** (pitesamiska), **duodje** (lulesamiska) och **duodji** (nordsamiska).

Exempel på mål för språkinlärning

Lärlingen behöver fundera över varför den vill vara en del av mentorprogrammet. Detta ger lärlingen något att arbeta mot. Här är några exempel.

PERSONLIGA MÅL

Jag kommer att bli en hel människa när jag lär mig mitt språk. Detta kommer att göras genom att jag:

- Lär mig språket, kommunicerar på mitt språk och kan växla fram och tillbaka mellan samiska och svenska.
- Förstår vad som sägs till mig och använder lämpligt språk när jag talar.
- Stannar kvar i samiskan när jag hör nya ord och fraser osv.
- Talar om olika ämnen med min mentor och andra talare.
- Använder traditionella samiska begrepp.
- Kan överge det svenska sättet att tänka när jag lär mig samiska.

Det är också en bra idé för mentorn att sätta egna mål. Vad vill mentorn uppnå genom att handleda en lärling i programmet?⁵

GÖR EN ARBETSPLAN

- I början av varje månad ska mentor och lärling tillsammans ta fram en arbetsplan.
- Arbetsplanen ger er en chans att sätta mål för lärlingen. Vad vill du lära dig under den kommande månaden? Lärandet ska ske naturligt för er och där ni bor. Vilka typer av aktiviteter kan ni göra tillsammans för att hjälpa till att uppnå målen? Finns det andra språk- eller kulturexperter i samhället som ni skulle vilja involvera?
- Sätt upp specifika mål eller resultat för språkinlärningen och försök att vara så specifik ni kan när ni planerar era aktiviteter. Under era aktiviteter kommer du att lära dig nya ord och träna på att använda dem i fraser. Du kan exempelvis lära dig ord och fraser om matlagning, hushållsarbete, fiske och familj. Ät en måltid tillsammans, gör utflykter och utför hushållsarbete. Lär dig en ny färdighet genom att bjuda in en kulturexpert som kan språket.
- Ni behöver inte planera varje minut av er tid tillsammans. Ibland är det nyttigt att bara sitta, slappna av och prata med varandra om allt möjligt, så länge man fortsätter använda språket. Hur mycket lärlingen bidrar med beror på lärlingens språknivå, men det är viktigt att mentorn fortsätter konversationen på samiska. Ni kan till exempel prata om vad som hände den dagen, de senaste nyheterna, familjen osv.
- Dessa exempel på allmänna språkmål är till för att ge er idéer. Det är viktigt att välja mål som fungerar bäst för er.
- Gör en realistisk arbetsplan.

---

⁵ För mer information om hur man kan sätta mål och vad du förväntas lära dig, se kapitel 3 i *How to Keep Your Language Alive* (Hinton 2002).

3. Tio punkter för framgångsrik språkinlärning⁶

1. Lämna svenskan – kommunicera bara på samiska

Under de timmar i veckan som mentor och lärling kommer att jobba tillsammans är målet att bara kommunicera på samiska; försök att inte alls använda svenska. I början kommer det att vara svårt då lärlingen kanske inte förstår eller kan kommunicera. Det finns fler sätt att kommunicera på, till exempel med mimik (rörelser, handlingar och ansiktsuttryck), föremål och bilder och att omformulera det du försöker att säga med andra ord (se punkt 2).

- a. **Grundläggande frågor.** Som lärling ska du tidigt lära dig hur du ställer frågor på samiska. Lär dig hur du frågar ”Vad är det här?” och ”Vad är det där?” eller ”Hur säger man X?”.
- b. **Påminn varandra.** En annan viktig sak att komma ihåg för lärlingen är hur den ska kommunicera: ”Nu kan du säga det på ditt språk”. Om någon av er säger något på svenska, så är en bra vana att be den andra upprepa samma sak på samiska.
- c. **Om du börjar prata svenska, byt direkt tillbaka till samiska.** Tänk på svenskan som en vana du försöker att bryta.

2. Gör dig förstådd med icke-verbal kommunikation

Handlingar. Det är viktigt att visa vad du försöker att säga med gester och handlingar. Om du är mentor så kommer din lärling att förstå bättre vad du vill säga. Om du är lärling, så kan du hjälpa din mentor att bättre förstå vad du försöker säga även om du inte kan alla orden. Forskning visar att vi lär oss mycket bättre om vi kombinerar handlingar med ord.

- a. **Rörelser och ansiktsuttryck.** Peka på saker du pratar om, gör ansiktsuttryck som visar vad du pratar om.
- b. **Bilder och föremål.** Om du har föremål som du pratar om i närheten av dig, kan du använda dem för att förmedla vad du försöker säga. Använd böcker och tidningar och prata om vad du ser i dem. Ni kan se på TV med ljudet avstängt och diskutera på samiska vad som sker.

3. Lär ut hela fraser - lär ut med hjälp av konversation

Även om du ofta lär ut specifika ord, så är den viktigaste uppgiften att sedan använda orden i ett sammanhang, i fraser och samtal på samiska.

Exempel: Om du försöker lära ut ordet för dörr, säg inte bara ”okse/ukssa/ukksa/uksa/uksa” utan använd ordet i sitt sammanhang på samiska. Säg saker som ”Det här är en dörr. Nu kommer jag att öppna dörren. Nu ska jag stänga dörren. Nu knackar jag på dörren.” Fråga var dörren är. Be din lärling att öppna dörren och stänga dörren. Utveckla er kommunikation med hjälp av rörelser.

---

⁶ Dessa 10 punkter är anpassade från kapitel 2 i *How to Keep Your Language Alive* (Hinton 2002).

Säg ”Det är varmt här! Vi öppnar dörren.” Eller be lärlingen att gå ut genom dörren, stänga dörren och knacka på dörren. Säg då ”Kom in!”

Det är viktigt för lärlingen att höra ord och fraser många gånger innan den lär sig att känna igen dem, och sedan själv säga dem. Genom att variera fraser och uppmaningar tillsammans med rörelser får lärlingen höra ett visst ord i olika sammanhang. Lärlingen kan senare förstå just det ordet när den hör det och kan använda ordet i sitt eget tal.

Lärlingen bör i början fokusera på att känna igen och förstå ord och fraser. Det kommer sedan naturligt för lärlingen att själv säga orden och fraserna.

Comprehension precedes production

(Förståelse går före produktion)

4. Satsa på riktig kommunikation på ditt modersmål

Gör allting på samiska! Välj alltid att prata samiska. Välj att säga ”Vad ska vi göra idag” på samiska, inte på svenska. Om du behöver en paus, säg ”Nu dricker vi kaffe” på samiska, inte på svenska. Om du vet hur man hälsar på samiska, gör det aldrig på svenska. Om ni blir less och trötta på varandra, bli arga på samiska, inte på svenska. Samiska är inte något ni bara använder under mentorträffarna utan det språk ni alltid kommunicerar på.

5. Språk är också kultur

Ditt språk är inte en översättning från svenska. Att lära sig sitt modersmål innebär också att lära sig seder, värderingar och sätt att uppföra sig.

En stor del av ordförrådet är sammanvävt med árbbiemáhttuo. Det är viktigt för språkinläringen att genomföra traditionella aktiviteter såsom kalvmärkning, fiske och slöjd. I några fall kanske mentorn och lärlingen inte vet hur man gör vissa saker eller har glömt bort orden. I så fall kan de be om hjälp från andra eller sök i böcker, uppteckningar, ljudinspelningar eller filmer.

6. Fokusera på att lyssna och prata, inte att skriva och analysera grammatik

Att skriva och kunna grammatik kan vara viktigt, men du ska inte fokusera på detta när du lär dig att tala ett språk. Språkinläring i klassrum handlar ibland bara om att lära sig skriva och grammatik. Eleverna lär sig nästan aldrig att prata språket flytande när skrivande och grammatik är i fokus. Fokusera i stället på att lyssna och tala.

Du behöver inte veta vad ett substantiv är för att kunna använda det!

Kom ihåg följande:

- a. Lärningen kan lära sig grammatiken omedvetet genom att höra språket talas och använda det själv. Det är så barn lär sig grammatik och vuxna kan faktiskt lära sig nya språk på samma sätt som barn lär sig sitt första språk.
- b. Det kan vara bra att repetera ord genom att skriva ner dem, men du lär dem bäst genom att höra dem och säga dem många gånger. Använd orden i konversationer upprepande gånger under en längre tid. På så vis lär du dig orden.
- c. En negativ sida av att skriva ned orden är att uttalet blir lidande. Ett bättre hjälpmedel att minnas är att ha orden och fraserna inspelade.
- d. Att skriva får oss att använda svenska för mycket i inlärningsprocessen då vi sannolikt skriver ned svenska översättningar bredvid de samiska orden och fraserna. Samhällen som länge har använt sig av skrivande som en del av språkinläringen i skolan har upptäckt att när barnen skriver på sitt modersmål så har språket förändrats och liknar majoritetsspråket mer.

Med detta vill vi inte uppmana dig att du ska ge upp ditt skrivande och dina grammatiska analyser. Grammatiska analyser kan i längden vara lönsamma. Språk kan ha många speciella konstruktioner och undantag som är svåra att lära sig och kanske ska man noggrant och medvetet studera dessa.

7. Lär dig språket genom aktiviteter

- a. **Mentortiden är något som ingår i er vardag.** Behöver du tvätta? Gör det och prata samiska. Vill du meka med bilen, gå och handla, laga middag eller åka på badhuset? Gör det på samiska. Vill du åka på en biltur eller gå en promenad? Gör det på samiska!
- b. **Traditionella aktiviteter.**
- c. **Drama.** Det kan vara svårt för en del då det kan upplevas barnsligt eller pinsamt. Men tänk på er själva som barn då barn är de bästa språklärarna i världen. Skapa situationer med rollspel och försök använda samiska i dem. Lek med dockor och spela upp en traditionell berättelse.
- d. **Planerade lektioner.** Ni kan också planera lektioner tillsammans. Tänk ut ord som ni skulle vilja lära ut och lära. Ta med bilder eller föremål att jobba med. Kom ihåg att alltid använda hela fraser när ni kommunicerar. Om du ska lära ut kroppsdelarna, lär ut dem med fraser och frågor, exempelvis ”Räck mig din hand! Det här är mitt huvud. Är det här mitt knä?”
- e. **Besök andra talare tillsammans.** Försök att träffas i grupper så mycket som möjligt. Det är enklare i samhällen där det finns mer än ett mentorpar. Mentorerna och lärlingarna kan då tala med varandra, vilket kan underlätta språkinläringen. För mentorerna kan det vara de enda tillfällena de kan kommunicera fritt och förvänta sig att den andra förstår. Lärlingarna får möjligheten att lyssna till språket. Aktiviteter som nämnts tidigare kan också göras i en större grupp.
- f. **Lär ut vad du har lärt dig.** Ett sätt att utveckla sitt språk som lärling kan vara att lära ut vad du har lärt dig till någon annan. Lär ditt barn eller en intresserad släkting eller vän.
- g. **Ordna språkbads träffar.** Du kan samla barn och familjer till träffar där ni gör aktiviteter tillsammans och bara pratar samiska. Ni kan samlas och äta tillsammans eller åka iväg på en gemensam resa.

*Kanske vill ni hellre ta det lugnt och se en fotbollsmatch?
Eller VM på TV? Stäng bara av ljudet och var era egna kommentatorer.*

8. Ljud- och videoinspelningar

Ljud- och filminspelningar kan vara en bra hjälp i språkinläringen.

- a. Om mentorn tycker att det är jobbigt att ofta upprepa ord och fraser kan du få fler övningstillfällen om du lyssnar på inspelningar. Även om mentorn repeterar orden ofta kan det vara bra med inspelningar. Använd din mobiltelefon eller en diktafon.
- b. Mentorn kan göra olika inspelningar som lärlingen kan lyssna på, exempelvis berättelser och sånger. Ni kan sedan gå igenom dem för att utöka ordförråd och grammatiska kunskaper.
- c. Du kanske kör mycket bil. Då kan du lyssna på inspelningarna i bilen.
- d. Film kan också användas. Fördelen är att man får se rörelserna och handlingen som den talande använder.
- e. Inspelningarna kan i framtiden vara värdefulla för din familj och ditt samhälle för att visa hur språket talades.

9. Var en aktiv lärling

Mentorn ska inte alltid ta ansvar för att bestämma vad, hur och när du ska lära dig. Mentorn är experten, den som kan språket och har en stor kulturell förståelse. Lärlingen vet mer om sitt eget lärande. Som lärling kan du styra lärandeprocessen genom att ställa frågor till mentorn om språket och genom att ge förslag på olika aktiviteter eller teman ni kan prata om.

Mentorn har säkert också många viktiga idéer som du som lärling kan behöva lägga fokus på.

Det som din mentor vill lära dig är av stor vikt. Även om det inte är vad du tänkte dig från början.

10. Var öppen för varandras behov och känslor

Personligheter och kulturella skillnader kommer att spela en stor roll i hur ni utvecklas som mentorpar. Att börja lära känna varandra och respektera varandras filosofi, värderingar och behov är en viktig del av ert team. Kom också ihåg att språkinläring och lärande stundtals kommer att skapa frustration hos er båda. Om du blir frustrerad, gör något som släpper anspänningen, prata om det, byt aktivitet eller ta en paus. Språkinläring är en långsam process och mentorn måste vara tålmodig när lärlingen inte lär sig något så fort.

Att vara allt för kritisk när lärlingen gör misstag kan göra den ledsen. Om din lärling säger en felformulerad fras kanske du tycker det låter hemskt. Men var stolt över den ansträngning som lärlingen gör för att lära sig samiska. Ett bra sätt att tillrättavisa är genom att upprepa samma mening på rätt sätt. Tänk på en mor som kommunicerar med sitt barn. Barnet kanske säger "Pappa gick i bilen" och mamman upprepar "Ja, pappa åkte till stan med bilen". Hon rättar felet, utvecklar meningen och bidrar till barnets språkutveckling. På samma gång förmedlar hon stolthet över sitt barns språkanvändning.

Som lärling behöver du tänka på att allt som mentorn vill lära ut är av stor vikt även om det inte är vad du själv hade tänkt dig från början. Ha också förståelse för att din mentor kan bli frustrerad i er lärandeprocess och försök tillsammans hitta lösningar på det. Om ni blir uppgivna, kom ihåg att ni gör ert bästa och att ni förtjänar att vara stolta. Ni gör en heroisk insats!

Ni arbetar tillsammans för att språket ska leva och börja talas av fler.

4. Mentorträffar⁷

De tillfällen som mentorparet tillbringar tillsammans och talar samiska kallas för mentorträffar. Varje gång ni träffas uppmuntrar vi er att endast använda samiska. Det här avsnittet ger er några tips för att göra er tid tillsammans framgångsrik.

- **Gör en rutin tillsammans för era träffar.** Följ en likartad rutin varje gång ni träffas så att ni båda är förberedda och vet vad som förväntas.
- **Hälsningar och rutiner.** Inled varje träff med en vanlig samtalsrutin på samiska, exempelvis kan ni prata om vädret eller dricka kaffe. När lärlingen har lärt sig de fraser som behövs för dessa aktiviteter blir det ett bekant och enkelt sätt att inleda varje träff utan att använda svenska.
- **Planera träffen.** Prata i början av varje träff om vad du ska lära dig den dagen. Diskutera vilken typ av aktivitet ni ska utföra och prata om vilka typer av ord och fraser ni behöver för aktiviteten.
- **Starta mentorträffen.** När ni har bestämt er för vilka aktiviteter och samtalsämnen ni kommer att ha den dagen, starta träffen och prata bara samiska. Använd ingen svenska under denna tid. Om lärlingen fastnar kan den istället gestikulera eller ställa frågor på samiska för att få hjälp.
- **Ta en kort paus om det behövs.** Prata om hur träffen går. Vid det här laget kan lärlingen ställa frågor om vad den inte förstår. Försök att fortsätta använda samiska så mycket som möjligt även under era raster.
- **Utvärdera träffen.** Hur gick det? Ägna några minuter i slutet av er träff åt att diskutera hur det gick och hur ni kan förbättra er nästa träff. Lärlingen kan också ställa frågor om vad den inte förstod.

EXEMPEL PÅ RUTIN VID EN MENTORTRÄFF

Här är ett exempel på hur en mentorträff kan fungera i praktiken.

- Hälsa på varandra
- Genomgång av dagens träff
- Prata om händelser i familjen eller samhället
- Traditionella berättelser
- Ta en paus
- Tillbakablick av förra träffen och diskussion om nya ämnen
- Utvärdera träffen och planera nästa träff

---

⁷ För mer information läs Kapitel 4 i *How to Keep Your Language Alive* (Hinton 2002).

5. Tips på mentorträffar⁸

Här är några tips och förslag på samtalsämnen och aktiviteter som ni kan prova.

- Enkla vardagsaktiviteter är utmärkta för språkinläring.
- Använd bilder för att lära dig ord och fraser.
- Öva på ord, fraser och konversation tillsammans medan ni utför aktiviteterna.
- Skaffa ett dockhus så att ni kan spela upp hushållsaktiviteter medan ni sitter vid bordet.
- **Kom ihåg:** Repetition behövs. Lärningen behöver höra, öva och säga varje ord och fras många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.
- Använd inlärningsstrategier utöver era planerade utflykter och aktiviteter.

Till exempel:

- *Rollspela: Skapa låtsassituationer och använd språket för att spela upp dem.*
- *Genomför mentorträffar med andra, till exempel på ett läger.*
- *Besök andra talare tillsammans.*
- *Fundera på situationer där ni vill kunna tala samiska, till exempel traditionellt berättande eller väder, och öva sedan på dem. Lär er inte bara enstaka ord utan istället fullständiga fraser.*
- *Lär någon annan det ni har lärt er.*

---

⁸ Kapitel 5 till 10 i *How to Keep Your Language Alive* (Hinton 2002) innehåller många tips på aktiviteter för mentorträffarna. Man kan också hitta på egna idéer.

6. Spela spel på samiska

Att spela spel är ett sätt att ha roligt samtidigt som man lär sig och övar på användbara fraser på samiska. Hitta spel som ni båda tycker om och ta fram alla ord och fraser ni behöver för att spela spelet. Att spela ett spel är ett bra sätt att få en paus under mentorträffarna. Det kan också hjälpa er att stanna kvar i språket när ni har svårt att komma vidare.

Här är några exempel på spel som ni kanske redan kan spela.

SAMISKA SPEL ⁹	KORTSPEL	TÄRNINGSSPEL	ANDRA SPEL
• ležá ládje¹⁰ • Spel från Aajege¹¹ • Spel från Giellasiida¹²	• Hjärter • Bluff • Vändtia • Finns i sjön • Plump	• Yatzy¹³ • Backgammon • Fia med knuff	• Domino • Charader • Memory • Vem där?

Några exempel på spel finns i Bilaga B.

⁹ Sök efter fler samiska spel på den samiska läromedelsportalen: <https://ovttas.no/>

¹⁰ ležá ládje går att beställa från Samiskt språkcentrum: <https://sametinget.se/sprakspel>

¹¹ Aajege – Samisk språk- och kultursenter i Røros har tagit fram flera spel på sydsamiska tillgängliga på deras webbplats: <https://aajege.no/laering/>

¹² Giellasiida – Samisk språksenter i Kåfjord har tagit fram flera spel på nordsamiska tillgängliga på deras webbplats: <https://www.kafjord.kommune.no/giellasiida-laeremidler.433973.no.html>

¹³ Yatzy på samiska finns på Samiskt språkcentrums webbplats Giällavuassa: <https://sametinget.se/giellavuassa>

7. Utvärdera dina framsteg

Det är viktigt för mentor och lärling att utvärdera lärlingens framsteg. Se inte utvärderingen som ett test eller något att stressa upp sig över. Det är däremot en möjlighet att se hur mycket lärlingen har lärt sig och känna stolthet över det arbete ni båda har gjort.

Utgå ifrån självvärderingen du gjorde i början av mentorprogrammet. Använd gärna *Bilaga C. Mall för språkmål och självvärdering* och *Bilaga D. Språklig nätverkskarta*.

Självvärdering

Det finns flera saker som lärlingen kan göra för att utvärdera sina egna framsteg.

Till exempel:

- **För loggbok.** Efter varje träff är det bra att använda en loggbok för att föra detaljerade anteckningar om de aktiviteter du har gjort och de saker du har lärt dig. Det är okej att använda svenska i din loggbok. Att hålla koll på dina aktiviteter är användbart om du vill repetera vad du har lärt dig. Använd gärna *Bilaga E. Mall för loggbok*.
- **Håll koll på dina känslor kring din språkinläring.** Det kan vara frustrerande ibland och det kan gå långsamt i början, men när du tittar tillbaka på dina anteckningar från tidigare träffar kommer du att bli förvånad över hur mycket du har lärt dig.
- **Gör inspelningar.** Det kan vara bra att spela in mentorträffarna, exempelvis med din mobiltelefon. Lärlingen kan lyssna på inspelningarna senare för att öva på språket. Det är också ett bra sätt att se hur mycket framsteg som har gjorts. Inspelningar kan också delas med andra familjemedlemmar eller språkintresserade.

8. Utmaningar och lösningar¹⁴

Mentorprogrammet är ett framgångsrikt sätt att skapa fler talare av de samiska språken. Det är också roligt och givande. Mentorparen står dock ofta inför några vanliga utmaningar. Detta avsnitt innehåller några möjliga lösningar.

UTMANING

Det är svårt att stanna kvar i språket

MÖJLIGA LÖSNINGAR

- Lär dig hur man säger grundläggande fraser på samiska:
Jag förstår inte.
Jag har glömt [hur man säger det].
Säg det igen!
Säg det på ett annat sätt!
Visa mig vad du menar!
Hur säger man _____ på samiska?
Tala långsammare!
- Lär dig ord som låter dig uttrycka din frustration på ditt språk. Det är okej att bli arga på varandra, så länge ni blir arga på ert språk!
- Påminn varandra försiktigt (på samiska) att tala samiska.
- Planera mentorträffarna i förväg. Ha en bra uppfattning om vad ni kommer att prata om och vad ni förväntas lära er.
- Om det blir för utmanande att bara tala samiska, ta korta pauser för att vila och fortsätt sedan.
- Gör en skiss av en idé, ett föremål eller ett uttryck som du vill lära dig.
- Använd icke-verbal kommunikation, till exempel peka, gestikulera, använd kroppsspråk, ansiktsuttryck.

UTMANING

Ni blir uttråkade eller får slut på idéer

MÖJLIGA LÖSNINGAR

- Repetera något du lärde dig för ett tag sedan. Det är här loggboken kommer väl till pass!
- Bjud in en annan talare till er träff för att ge omväxling. Låt lärlingen lära talaren något på språket.
- Kom ihåg att du försöker göra språket till en del av din vardag. Gör dina vardagsaktiviteter till språkaktiviteter.
- Hitta sätt att leka på språket och ha kul, till exempel pyssla, spela ett spel, titta på bilder och böcker och prata om dem.
- Använd konversationskort. Dra slumpmässigt ett kort och prata om det. Se *Bilaga B. Exempel på spel*.

---

¹⁴ Detta avsnitt är baserat på kapitel 12 i *How to Keep Your Language Alive* (Hinton 2002), erfarenheter från mentorprogram i First Nations-språk och First People Cultural Councils språkprogram.

- Läs bilderböcker. Prata om vad som händer på bilderna.
- Titta på TV med ljudet avstängt och prata om vad som händer.
- Ta en promenad och prata om det ni ser.
- Lär er en sång eller en berättelse.

UTMANING

Inte tillräckligt med tid för mentorprogrammet

MÖJLIGA LÖSNINGAR

- Fungerar inte schemat? Sätt er ner och gör ett nytt schema tillsammans.
- Var flexibel med schemat, men kom ihåg att lägga ner den tid som behövs. Lärningar ser skillnad i sitt lärande när de lägger ner den tid som krävs.
- Påminn dig själv om belöningen – att kunna tala ditt språk!

UTMANING

Du känner dig uppgiven över din språkinläring

MÖJLIGA LÖSNINGAR

- Tänk på att det inte är snabbt och enkelt att lära sig ett språk. Påminn dig själv om hur långt du har kommit sedan du började.
- Ta fram några språkrutiner som du använder varje dag så att det blir automatiskt, roligt och avkopplande för dig, exempelvis att dricka kaffe eller prata om vädret.
- Om det känns för svårt, ta en paus och prata om saker du vet att du redan är bra på.

UTMANING

Lärningen pratar lite.

MÖJLIGA LÖSNINGAR

- Våga göra misstag! Det är så man lär sig.
- Prata och var inte rädd för att göra misstag, till exempel berätta en historia, beskriv en bild eller samtala.
- Gör det till en vana att upprepa de ord och fraser som din mentor säger.
- Byt roller! Istället för att mentorn pratar mest kan lärningen göra och säga mer. Mentorn är där för att vägleda dig och hjälpa till med uttal.
- Ställ frågor på samiska och använd grundläggande fraser.

UTMANING

Lärningen når en platå i sin språkinläring. Det händer att lärningen når en viss nivå av

MÖJLIGA LÖSNINGAR

- Gör något utöver det vanliga. Välj exempelvis ett ämne som ni aldrig har pratat om eller ägna er åt en aktivitet som ni aldrig har gjort tillsammans och prata om det ni gör.

språkfärdighet och har svårt att komma vidare. De riskerar att fastna i sin bekvämlighetszon.

- Prova att prata på ett mer avancerat sätt. Använd det du kan och lägg till ytterligare ord och uttryck, till exempel tala i längre meningar eller berätta en mer detaljerad historia.
- Lär dig prata om vad du gör på samiska.
- Berätta med dina egna ord. Berättelser kan vara korta och enkla till en början, men med övning kommer lärlingen att kunna berätta mer detaljerade och längre berättelser.
- Mät dina framsteg. Ägna lite tid åt att planera vad du vill lära dig och gör en tidslinje. Vid slutet av tiden kan du reflektera och bedöma om du har nått dina mål eller inte.
- Berätta övergripande för mentorn vad du vill lära dig, inte på detaljnivå. På så sätt kan mentorn hjälpa dig att nå dina språkmål.

9. Slutsatser från genomförda mentorprogram

Grunden till de mentorprogram som Samiskt språkcentrum har genomfört sedan 2011 kommer från First Peoples' Cultural Council. Programmen har varit framgångsrika för First Nations-språken i British Columbia och även för de samiska språken.

Mentorprogrammen har gjort stor skillnad för både språk och människor. Genom att para ihop samisktalande mentorer med lärlingar som vill lära sig språket har man bland annat återskapat kontakten mellan generationer och byggt nya vänskaper. Mentorprogrammen har gett språken en plats i vardagen genom matlagning, duöjjie och andra aktiviteter. De samiska språken har på så vis gjorts mer synliga. Programmen har också stärkt identiteten och självkänslan hos deltagarna och skapat trygga mötesplatser där språket får växa. Flera lärlingar har efter mentorprogrammen blivit lärare i samiska och även själva varit mentorer.

Samiskt språkcentrum konstaterar att de mest effektiva mentorprogrammen har skett under en längre tid, upp till ett år. Det har inneburit att lärlingarna har fått mer tid med mentorerna och nått en högre språknivå. En utmaning har varit att deltagarna har ofta bott långt ifrån varandra, vilket har begränsat den tid mentor och lärling kunnat tillbringa tillsammans fysiskt. Telefon och digitala mötesplatser möjliggjorde dock mentorträffar. En del mentorpar valde att tillbringa längre tid tillsammans när de väl hade möjlighet att ses. För många mentorpar var det särskilt värdefullt att ses vid gemensamma träffar anordnade av Samiskt språkcentrum.

Litteratur

- Hinton, Leanne. 2001. "The Master-Apprentice language learning program." *The Green Book of Language Revitalization in Practice*. Ed. Leanne Hinton & Kenneth Hale. San Diego: Academic Press.
- Hinton, Leanne, Matt Vera, and Nancy Steele. 2002. *How to Keep Your Language Alive: A Commonsense Approach to One-On-One Language Learning*. Berkeley: Heyday Books.
- Juuso, Jane (2013). *Jag tar tillbaka mitt språk = Mov gïelem bäästede vaaltam*. [Kiruna]: Sametinget. Ladda ner från: <https://sametinget.se/jagtartillbakamittsprak>
- Sparrock, Sylvia (red.) (2023). *Bringing our languages home: samisk/svensk version*. [Kiruna]: Sametinget. Ladda ner från: <https://sametinget.se/6003>

Webbsidor

- Samiskt språkcentrum: www.sametinget.se/sprakcentrum
- First Peoples' Cultural Council: www.fpcc.ca
- Ovttas – Samisk läromedelsportal: ovttas.no

Webbordböcker

- Sametingets webbordbok på syd- och lulesamiska: ordbok.sametinget.se
- Giellateknos länksamling
  - Sydsamiska: <https://dicts.uit.no/smadicts.nob.html>
  - Lulesamiska: <https://dicts.uit.no/smjdicts.nob.html>
  - Nordsamiska: <https://dicts.uit.no/smedicts.nob.html>
- Pitesamiska webbordböcker
  - Bisumsáme báhkogirrje: <https://sjelex.keeleressursid.ee/>
  - BidumBágo: <https://sallto.no/nytt/ordboker/>
- Nordsamisk webbordbok Davvi Girji: <https://533.davvi.no/>

Bilaga A. Exempel på mentorträffar

Följande exempel på träffar kan ge er idéer när ni får slut på saker att prata om.

Vardagssamtal

Enkla vardagliga samtal är ett bra sätt att inleda varje mentorträff.

Exempel på samtal och fraser

Hej!

Hej då!

God morgon / eftermiddag / kväll!

Hur mår du idag?

Jag mår bra, och du?

Hur mår du idag?

Jag är trött / glad / ledsen osv.

Har du sovit gott i natt?

Ja, det gjorde jag.

Nej, det gjorde jag inte. Jag är trött.

Varför? Vad hände?

Är du hungrig? Har du ätit?

Ja, jag är väldigt hungrig.

Nej, jag är inte hungrig.

Hur var din dag igår?

Den var bra!

Jag hade en dålig dag.

Varför? Vad hände?

Hur är vädret idag?

Vädret är bra / dåligt idag.

Det är varmt / kallt / blåsig / varmt / regnigt / snöigt, osv.

Grundläggande fraser och frågor kan upprepas och övas vid varje mentorträff.

Vad är det här?	Det är en _____.
Vad är det där?	Det här är en _____.
	Det är en _____.
Vad är det här till för?	Det där är en _____.
	Den är till för _____.
Vilken färg är det här?	Det är _____.
Var är _____?	Den är _____.
Hur säger man _____?	Den kallas för _____.
Vad kallas den här?	
Vad gör du?	

Dricka kaffe

Enkla vardagliga samtal är ett bra sätt att inleda varje mentorträff. Ni kan öva på fraserna och samtalet tillsammans medan ni gör kaffe.

Fraser Nu dricker vi kaffe. / Vi borde dricka kaffe. Vill du ha kaffe? Föredrar du kaffe eller te? Jag ska göra kaffe. Du ska göra kaffe. Hon/han ska göra kaffe. Koka upp vattnet. Sätt på vattenkokaren. Sätt på kaffebryggaren. Sätt på spisen. Häll upp vatten / kaffe. Det är för varmt. Det är för kallt.	Vill du ha kaffe / te? Ja, jag vill ha kaffe / te Nej, jag vill inte ha kaffe / te. Föredrar du kaffe eller te? Jag gillar te. Jag gillar kaffe. Vill du ha mjölk / socker i ditt kaffe? Ja, det vill jag ha. Nej, det vill jag inte ha. Vad är det här? Vad är det där? Det här är en _____. Det där är en _____. Det är en sked. Det är en kopp. Det är en vattenkokare.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Om mig

Att samtala om sig själv är en bra övning.

Fraser Mitt namn är _____. Min mors namn är _____. Min fars namn är _____. Min mosters namn är _____. Min morbrors namn är _____. Min fasters namn är _____. Min farbrors namn är _____. Mina morföräldrars namn _____. Mina farföräldrars namn är _____. Min mors familj är från _____. Min fars familj är från _____. Jag är från _____. Jag växte upp i _____. Jag har ____ bröder och ____ systrar. Min mans / frus namn är _____. Jag har ____ barn. Mitt äldsta barn är ____ år gammalt. Mitt yngsta barn är ____ år gammalt. Jag har ____ barnbarn. Jag är ____ år gammal. Jag gick skola i _____. Jag jobbar på _____. Jag bor i _____. På min fritid gillar jag att _____.	Vad heter du? Jag heter _____. Vilka är dina föräldrar? Min pappa heter _____. Min mamma heter _____. Min mammas familj kommer från _____. Min pappas familj kommer från _____. Är du gift? Ja, det är jag. Nej, det är jag inte. Jag är singel. / Jag är skild. Har du några barn? Ja, jag har ____ barn. Nej, jag har inga barn. Hur gamla är dina barn? Mitt äldsta barn är ____ år gammalt. Mitt yngsta barn är ____ år gammalt. Var jobbar du? Jag jobbar på _____. Jag jobbar hemifrån. Jag jobbar inte. Var bor du? Jag bor i _____.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.
Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Kroppen

Beskriva dig själv och andra.

Ni kan öva på att uppmana varandra att göra dessa enkla rörelser. Rör vid näsan / örat / foten. Le. Visa tänderna. Räck ut tungan. Höj ögonbrynen. Slut / öppna ögonen. Slut / öppna munnen. Böj armen / benet. Lyft handen. Vänd huvudet. Sträck ut benen / armarna. Vänd dig om. Stå upp. Sitt ner. Korsa armarna / benen. Lyft höger / vänster arm.	Vilken färg har du på håret? Mitt hår är brunt / grått / rött / blont osv. Hur långt är ditt hår? Mitt hår är kort. Mitt hår är långt. Mitt hår är ganska långt. Hur lång är du? Jag är _____ lång. Prata om din familj och dina vänner: Hur ser din man / fru ut? Hur ser din son / dotter ut? Hen har _____ hår. Hen är _____ lång. Hen är lång / kort.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Hälsa och sjukdom

Prata om hur du mår och om din hälsa.

Fraser Jag har huvudvärk. Jag har ont i halsen. Jag är förkyld / har feber / hosta / magont / tandvärk. Jag har ont i bröstet. Jag har ont i nacken / ryggen. Jag har ett blåmärke / skärsår. Det gör ont. Jag tar medicin. Jag behöver medicin. Jag är sjuk / frisk. Jag mår bra / dåligt. Min kropp gör ont. Jag mår jättebra!	Hur mår du idag? Jag mår jättebra! Jag mår inte bra. Jag mår illa. Jag tror att jag håller på att bli förkyld. Prata om hur din familj mår: Hur mår din familj? _____ mår inte bra idag. Min dotter / son har ont i magen. Min mamma / pappa har högt blodtryck. Min fru / man har influensa. Hen kräks. Jag mår bra nu, men förra veckan var jag sjuk.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Kläder

Fraser Klä på dig. Ta på dig skorna. Ta av dig skorna. Knyt skorna. Knyt upp skorna. Dra ner dragkedjan på jackan. Dra upp dragkedjan på jackan. Det här är min favoritskjorta. Mina strumpor matchar. Min skjorta är för stor / för liten. Jag fryser. Jag är varm.	Prata om vad du har på dig Jag har en _____. Jag har på mig en tröja / jacka / skjorta / byxor / strumpor / skor / stövlar / shorts / kjol / klänning / mössa / glasögon / vantar / halsduk osv. Prata om vilken färg dina kläder har: Min skjorta är röd / blå / brun / vit / rosa / grön / gul / svart / orange osv. Mina skor är bruna / svarta / vita osv. Prata om delar av dina kläder: Min tröja har en huva / dragkedja / knappar / tryckknappar / fickor osv. Mina skor har snören / kardborreband / remmar / klackar osv. Prata om varmt / kallt väder och vad du har på dig: Det är varmt idag. Jag har på mig shorts. Det är kallt. Jag behöver en varm tröja. Jag har på mig en stor jacka.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.
Lärlingarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Tvätta

Tvätta tillsammans och prata om vad ni gör. Observera att detta kan vara för avancerat för nybörjare. Du kan behöva ett grundläggande ordförråd först.

Fraser Smutsiga kläder Rena kläder Sätt tvätten i tvättkorgen. Töm fickorna. Sätt kläderna i tvättmaskinen. Separera ljusa och mörka kläder. Mät upp tvättmedlet. Häll i tvättmedlet. Sätt på tvättmaskinen. Sätt kläderna i torkskåpet / torktumlaren. Sätt på torkskåpet / torktumlaren. Skaka kläderna. Häng upp kläderna. Stryk kläderna.	Prata om att tvätta Hur ofta tvättar du? Jag tvättar varje dag. Jag tvättar en gång i veckan. Prata om att mäta och hälla i tvättmedel: Hur mycket tvättmedel behöver du? Prata om att torka kläderna: Hänger du din tvätt på tork? Använder du torktumlare? Hur lång tid tar det att torka? Prata om att hänga, vika och stryka kläderna. Prata om olika kläder och tvätt: Tröja / jacka / skjorta / t-shirt / byxor / strumpor / shorts / kjol / klänning / handduk / lakan / örngott / filt osv.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Fraser Den här stolen är bekväm / obekvä. Den här stolen är mjuk / hård. Den här stolen är fin / ful. Vilket är ditt favoritprogram på TV? Jag älskar att titta på TV. Jag gillar att läsa. Stäng av TV:n. Hyllorna behöver dammas av. Mattan behöver dammsugas. Soffbordet är tungt / lätt. Lampan är stark / svag. Det här är en bra stol att läsa i. Snubbla inte på mattan. Öppna / dra för gardinerna. Jag somnade i soffan igår kväll. Slå på / av TV:n. Slå på / av stereon. Öppna / stäng fönstret. Är det veckans tidning? Gillar du den här tidningen? Soffan är mjukare än stolen.	Exempel på samtal Person A: Var god och sitt. Vill du ha något att dricka? Person B: Ja tack. Jag skulle vilja ha te. A: Varför sitter du inte i den här stolen? Du kan lägga upp fötterna på pallen. B: Okej, tack. Den här är verkligen bekväm. Det där är en fin soffa. A: Den är ny. Den är också väldigt bekväm. B: Du har många bilder på väggen. Är de alla familj? A: Ja, jag har en stor familj. Ska jag tända lampan? B: Ja, det börjar bli mörkt. A: Det här är mitt favoritrum eftersom jag gillar att ha vänner på besök. B: Det finns gott om plats. A: Vill du titta på TV? B: Nej, jag tittar för mycket på TV. A: Kan vi lyssna på musik i stället? B: Ja, vilken typ av musik gillar du? A: Jag gillar rock / country / klassisk / samisk musik / jojk. B: Jag fryser. Kan jag få en filt? A: Visst, min mormor gjorde den här. B: Tack.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Sovrummet

Fraser Bädda sängen. Vik filten. Fluffa kudden. Vik kläderna. Lägg undan kläderna. Öppna / Stäng garderoben. Tänd / släck lampan. Öppna / stäng fönstret. Öppna / dra för gardinen. Byrån är öppen / stängd. Jag är trött. Jag vaknade tidigt i morse. Jag gick och la mig sent igår kväll. Jag sov inte bra i natt.	Berätta om ditt sovrum Jag sover i en liten / stor säng / dubbelsäng. Jag gillar många kuddar. Jag använder bara en kudde. Min madrass är fast / mjuk / hård osv. Min säng är bekväm. Det finns ett fönster i mitt sovrum / nära min säng / mittemot min säng. Jag har en liten / stor garderob. Berätta om dina kvällsrutiner Jag gillar att vara uppe sent. Jag brukar gå och lägga mig tidigt. Jag tittar på TV / läser innan jag somnar. Berätta om dina morgonrutiner Jag vaknar tidigt / sent. Jag dricker kaffe i sängen innan jag går upp. Jag går upp före / efter mina barn.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.
Lärlingarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Köket

Fraser Dags att laga middag! Kan du skära köttet / grönsakerna osv.? Kan jag duka? Torka av bordet först. Töm diskmaskinen. Stäng kylskåpet. Spisen är varm! Bränn dig inte! Kan du ge mig en sked / gaffel / kniv? Hur många tallrikar behöver vi till middag? Ditt kök är väldigt rent. Min fru / man är bra på att laga mat. Middagen är klar! Nu äter vi! Vilken god mat! Jag är hungrig! Jag är väldigt mätt! Jag åt för mycket. Jag har hicka. Jag har ont i magen. Jag är inte hungrig. Jag åt just. Vill du ha efterrätt? Nu bakar vi en kaka! Köket är en enda röra. Vi måste diska. Ställ den smutsiga disken i vasken. Jag diskar. Du diskar och jag torkar. Kan du ta ut soporna? Öppna fönstret, det är varmt här inne.	Exempel på samtal Person A: Jag är glad att du kunde komma på middag. Person B: Du har ett fint kök! A: Ja, jag älskar att laga mat. B: Nu börjar vi laga mat. A: Vad ska vi ha? B: Jag är sugen på fisk idag. A: Toppen! Jag älskar fisk. B: Rödning är min favorit. A: Min också! B: Ska vi steka eller koka den? A: Vi gör soppa med den. Vad mer ska vi ha i? B: Lök, potatis och selleri. A: Det låter gott. Kan du skära upp grönsakerna? B: Ja, men jag behöver en kniv. A: De ligger i den här lådan. B: Tack. Men den här kniven är slö. A: Prova en annan. B: Den här är bra. A: Jag ska koka vatten. B: Var är dina kastruller och stekpannor? A: I skåpet. B: Och glöm inte saltet! A: Vi vill inte ha för mycket salt. B: Hur lång tid tar det? A: En timme. B: Bra, jag är hungrig. A: Jag längtar tills maten är klar!

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Badrummet

Fraser Var är badrummet? Jag måste gå på toaletten. Dina händer är smutsiga. Tvätta händerna! Mina händer är rena. Mitt schampo luktar gott. Balsam gör mitt hår mjukt. Jag gillar att duscha varje dag. Gillar du att duscha eller bada? Borsta tänderna! Det är för mycket tandkräm. Tandkrämen smakar gott / dåligt. Tandkrämen gör mina tänder vita. Vi behöver mer toalettpapper. Allt är slut. Kamma håret innan du går och lägger dig. Medicinen finns i badrumsskåpet. Spola toaletten. Jag behöver städa badrummet. Det finns hår i handfatet. Det är stopp. Det är vatten på golvet. Jag gillar ett varmt bad. Jag gillar en kall dusch. Jag gillar att sjunga i duschen.	Exempel på minikonversation Person A: Får jag använda din toalett? Person B: Visst. Den är där borta. Konversation med små barn Person A: Dags för ditt bad! Person B: Hurra! Baddags! A: Vill du ha bubblor? B: Ja tack, bubblor är kul. A: Här är dina badleksaker. B: Ge mig den röda båten. A: Försök att inte plaska så mycket. B: Att plaska är kul! A: Här är tvålen. Kom ihåg att tvätta tårna. B: Det kittlar! A: Jag måste tvätta ditt hår nu. B: Nej, jag gillar det inte. Sätt inte schampo i mina ögon. A: Oroa dig inte. Jag ska vara försiktig. Håll dem stängda. B: Jag är klar. A: Det är dags att stiga upp nu. Jag torkar dig. B: Jag vill ha den blå handduken. A: Okej, ta på dig pyjamasen. Nu är det dags att gå och lägga sig.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Trädgården

Gå ut i trädgården och öva på orden, fraserna och samtalet tillsammans.

Fraser Vattna växterna. Dra upp ogräset. Kratta gräset. Flytta stenarna. Bär / stapla / lyft / hugg veden. Veden är tung. Skär av grenarna. Gräv ett hål. Bind upp växten. Skär av blommorna. Plocka grönsakerna / tomaterna / ärtorna / hallonen / jordgubbar osv. Dra upp löken / morötterna / rödbetorna / potatisen osv. Det finns en fågel / fjäril osv. Det finns gula / röda / orange / rosa / lila / blå blommor.	Vilka typer av insekter finns det? Det finns nyckelpigor / myggor / knott / spindlar / flugor osv. Vilka typer av träd finns det? Det finns tall / björk / gran / rönn / al / asp / vide osv. Prata om din trädgård: Jorden är torr. Den behöver vatten. Låt oss vattna trädgården. Jorden är våt. Den behöver inte vatten. Låt oss mata fåglarna. Låt oss rensa ogräset. Växterna växer snabbt. Busken är stor. Solrosen är hög. Ärtorna är söta och goda. Namnge allt du ser: Typer av fåglar / insekter / djur / träd / växter osv.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärlingarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

På arbetet

Fraser Jag är sen till jobbet. Jag måste åka till jobbet nu. Jag jobbar hårt. Min son har ett bra jobb. Anna är min chef. Hon är en bra chef. Jag jobbar sent. Jag måste åka till jobbet tidigt. Jag jobbade över. Det är dags för en kafferast. När får vi lön? När har du semester? Mitt jobb är tungt. Jag har många vänner på jobbet. Jobbet håller mig väldigt upptagen. Jag måste söka ett nytt jobb. Jag har jobbat sedan jag var 16 år. Jag fick precis löneförhöjning. Vilken tid börjar du? Vilken tid slutar du? Måste du ha speciella kläder på dig i jobbet? När har du lunchrast? Vad gillar du mest med ditt jobb? Dags att gå hem!	Exempel på samtal (något avancerat) Person A: Var jobbar du? Person B: Jag är lärare. A: Vad undervisar du i? B: Jag undervisar i samiska. Barnen lär sig snabbt. A: Hur gamla är barnen? B: Fem till tio år gamla. Det är en liten skola. A: Det låter som ett roligt jobb. B: Det är det. Var jobbar du? A: Jag jobbar på ett kontor. B: Vad gör du där? A: Jag svarar i telefonen. Jag sitter vid datorn. B: Har du varit där länge? A: Ja, två år. / Nej, bara en månad. B: Är det många som jobbar där? A: Ja, det är väldigt mycket folk. B: Trivs du med ditt jobb? A: Ja, jag gillar mitt jobb. / Nej, jag gillar inte mitt jobb.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Fiske

Fiska och öva på orden, fraserna och samtalet tillsammans.

Fraser Fiska. Fisknät. Lägga ut nät. Vittja nät. Fiskespö. Dra i linan. Knyt en knut. Släpp kroken. Åka / köra / ro båt. Följa strömmen. Använda flytväst. Förankra båten. Rensa fisk. Skära av fiskhuvudet / stjärtfenan / gälarna. Röding / öring / sik / abborre / harr / gädda / lax Äta fisken / fiskrommen / torkad fisk / torkad fiskrom / rökt fisk. Det är leksäsong.	Tycker du om att fiska? Ja, vi åker och fiskar. Nej, det gör jag inte. Jag blir sjösjuk i båten. Hur många fiskar fick du? Jag fick _____ fiskar. Prata om att rensa, skära och torka fisken: Vi rensar fisken. Vi skär fisken. Vi torkar fisken. Häng upp fisken. Prata om fiske förr i tiden: Fiskade du när du var barn? Ja, det gjorde jag. Berätta om det. Jag brukade följa med min mamma / pappa. Nej, det gjorde jag inte.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärlingarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Ut med bilen

Åk en biltur och öva på fraserna och samtalet tillsammans.

Fraser Sätt på dig säkerhetsbältet. Starta bilen. Kör åt det här hållet. Kör fortare. Sakta ner. Bromsa. Trampa på gasen. Titta ut genom fönstret. Titta på det där. Öppna / stäng dörren. Öppna / stäng bilrutan. Slå på / av radion. Höj / sänk volymen.	Vart vill du åka? Vi åker till affären / stranden / gymmet osv. Vad ska vi göra där? Vi ska gå på stranden / se älven osv. Prata om vad du ser: Det finns ett berg / en älv / en sten / en kurva / ett stort träd / en ren osv. Nämn allt du ser: Vägs skyltar / bilar / fåglar / djur / träd osv. Småprata: Hur länge har du kört bil? Vem lärde dig att köra bil? Vad har du gjort på sistone? Vad tänker du på?

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärlingarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Gå en promenad

Gå en promenad och öva på fraserna och samtalet tillsammans.

Fraser	Exempel på minisamtal
Nu tar vi en promenad. Ta en lång / kort promenad. Ta på dig jackan. Ta på dig skorna. Det är kallt ute. Det är varmt ute. Nu går vi långsammare. Nu tar vi en paus. Gå uppför / nedför. Kvällspromenad. Morgonpromenad.	Nu går vi på en promenad! Vart vill du gå? Vi går till stranden / till affären / längs vägen osv. Vad ska vi göra där? Vi ska gå på stranden / se älven osv. Prata om vad ni ser och traditionella platsnamn: Det finns ett berg / en älv / en sten / en kurva / ett stort träd / en ren osv. Nämn allt ni ser: Bilar / fåglar / djur / träd / stenar / växter / blommor / hus / människor osv. Småprata: Vad har du gjort på sistone? Vad tänker du på när du går? Vilken är din favoritplats att promenera på?

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Spel och fritidsintressen

Fraser	Exempel på samtal
Jag gillar att spela innebandy / fotboll / hockey / basket / volleyboll / golf osv. Jag gillar att titta på sport. Nu går vi på bingo. Det är min lyckodag. Vad har du för fritidsintressen? Jag gillar att sticka / virka / sy / brodera. Spelar du kort? Jag gillar att spela kort. Dela ut korten. Din tur att dela ut. Blanda kortleken väl. Ruter / hjärter / klöver / spader / ess / kung / dam / knekt. Jag har tur i kortspel. Jag vinner / förlorar alltid.	Person A: Spelar du någon sport? Person B: Ja, jag är med i ett innebandylag. A: Vem spelar du för? B: Jag spelar för _____. A: Är du bra? B: Ibland vinner vi. ibland förlorar vi. A: Jag skulle vilja vara med i ditt lag. B: Visst, det kan du. A: Okej, när spelar ni? B: Vi spelar varje lördag. A: Var spelar ni? B: Vi spelar i sporthallen. Kom nästa lördag och ta med din klubba. A: Jag har också bollar. Jag tar med dem. B: Toppen! Vi ses på lördag. Glöm inte vattenflaskan. Person A: Var fick du tag i den där klänningen? Person B: Jag sydde den själv. A: Är det sant? Jag visste inte att du kunde sy. B: Jag älskar att sy. Min mamma lärde mig det. A: Du är duktig på att sy. Klänningen är vacker. B: Behöver du något? Jag kan sy något åt dig. A: Ja, jag skulle gärna vilja ha en ny kjol. B: Okej, vilken färg vill du ha? A: Jag vill ha en lila. B: Okej, jag syr det åt dig. A: Tack så mycket!

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

I affären

Fraser	Exempel på samtal
Vi behöver handla!	Person A: Jag behöver gå och handla mat. Vill du följa med?
Jag måste göra en inköpslista.	Person B: Ja, jag behöver mjölk, så jag följer med.
Vi har ingen mjölk!	A: Toppen! Nu far vi.
Jag ska till mataffären.	B: Vill du köra?
Kan du ge mig skjuts till affären?	A: Ja. Sätt dig i bilen.
Ta med en påse.	B: Där är mataffären. Nu går vi in.
Jag behöver köpa mjölk, ägg, bröd och äpplen.	A: Vill du ha en kundvagn?
Jag älskar att köpa kakor!	B: Ja, jag tar en kundvagn. / Nej, jag behöver ingen. Jag tar en korg.
Var är tvättmedlet?	A: Behöver du bananer? Det är rea.
Salladen ser färsk ut.	B: Visst, jag tar några.
Päronen ser omogna ut.	A: Jag behöver jordgubbar. Jag vill dekorera min dotters födelsedagstårta.
Plommonen är övermogna.	B: När fyller hon år?
Köttet är för dyrt.	A: Imorgon.
Det är rea på blåbär.	B: Hur gammal blir hon?
De är billiga!	A: Åtta år gammal.
Hur mycket kostar det här?	B: Här är mjölken!
Det är en lång kö!	A: Se till att du kontrollerar datumet. Jag vill ha färsk mjölk.
Jag gillar inte att vänta.	B: Nu går vi och betalar. Kön är kortare här.
Jag kom precis tillbaka från mataffären.	A: Det kostar mycket pengar!
Jag köpte massor av mat.	B: Okej, vi tar påsarna till bilen.
Nu kan jag laga middag.	A: Lägg dem i bagaget.
	B: Nu går vi och lagar mat.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs. Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Slöjd

Lärlingar kan lära sig att uttrycka sig på samiska genom att slöjda. Att steg för steg lära sig färdigheter och arbetsmoment på samiska är bra för språkinläringen. När ni slöjdar, prata om vad ni gör och använd bara samiska.

Fraser	Exempelprojekt
Klipp av tyget / tråden osv. Sy tyget / kanten osv. Dra / tryck i nålen osv. Knyt tråden / garnet / en knut osv. Dra / håll den hårt. Den är för lös. öгла genom öppna stäng jämn ojämn sax nål symaskin måttband linjal tråd tyg garn skinn tenntråd knapp	mjukslöjd (kaffepåse / kolt / väskor osv.) hårdslöjd (kosa / kniv / lassoögla osv.) tennbroderi vävning stickning Vilken färg vill du använda? Jag gillar den här färgen. Jag behöver röd / svart / blå / gul / orange / grön / lila osv. Hur stor ska den vara? Den ska vara mycket mindre / större. Hur många vill du ha? Jag vill ha _____ stycken.

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärlingarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Traditionella aktiviteter

Många mentorträffar kan utgå ifrån traditionella aktiviteter, såsom fiske, jakt och bärplockning.

Fraser

Nu går vi och fiskar / jagar / plockar bär osv.

Vem ska följa med?

Vart ska vi gå?

Vad behöver vi ta med oss?

Är du klar?

Okej, nu går vi!

Åt vilket håll ska vi?

Hallå, jag hittade en _____.

Hallå, jag ser en _____.

Stanna, nu går vi _____.

Vill du _____?

Nu går vi hem.

Vi hade det trevligt.

Vi hade tur.

För varje traditionell aktivitet kan du skapa många samtal baserade på de specifika detaljerna i aktiviteten.

Om du till exempel ska plocka bär kan du prata om:

- *namnen på alla bär*
- *användningsområden för olika bär*
- *var man hittar olika bär*
- *sätt att tillaga bär*

Om du lär dig att garva ett skinn på språket kan du prata om:

- *namnen på alla verktyg för processen*
- *olika ord som används, t.ex. avhåra skinnet, skrapa skinnet, mjukgöra skinnet*
- *hur lång tid varje del av processen tar*
- *vad skinnet ska användas till när det är klart*

Om du planerar att laga traditionell samisk mat kan du prata om:

- *namnen på ingredienser och maträtter*
- *olika ord som används, t.ex. skära, rensa, steka, koka osv.*
- *seder kring samisk mat*

Använd gärna bilder för att öva på ord, fraser och samtal. Kom ihåg att repetition behövs.

Lärningarna behöver höra, öva på och säga fraser många gånger i många olika situationer för att komma ihåg dem.

Bilaga B: Exempel på spel

UNO på samiska

Känner ni till dessa ord och fraser? Om inte, lär er dem tillsammans.

Siffror

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

De fyra färgerna i UNO

Några användbara verb:

att chansa

att spela kort

att blanda (kort)

att ge

att vinna

att förlora

att plocka upp / dra ett kort

att hoppa över

att vända

Grammatik

Kunna ge kommandon för verben ovan, såsom "ge", osv., och lära sig att använda dåtid, nutid och framtid, t.ex. "Jag ger" eller "Du vann!" osv.

Finns i sjön på samiska

Känner ni till dessa ord och fraser? Om inte, lär er dem tillsammans.

Siffror

1 2 3 4 5 6 7 8 9

knekt

dam

kung

ess

Några användbara verb

att chansa

att spela kort

att blanda (kort)

att ge

att vinna

att förlora

att plocka upp / dra ett kort

ett par (kort)

fyra lika

min / din tur

Har du några _____?

Ja, det har jag.

Nej, det har jag inte.

Finns i sjön!

Instruktioner

- Använd en vanlig kortlek med 52 kort.
- Givaren delar ut 5 kort till varje spelare (7 kort vardera om det bara är 2 spelare). Alla återstående kort placeras med framsidan nedåt i mitten för att skapa en draghög (sjön).
- Spelaren till vänster om givaren börjar.
- När det är din tur frågar du valfri spelare om en specifik kortvalör, t.ex. "Anna, har du några 9:or?" Du måste redan ha minst ett kort av den begärda valören.
- Om spelaren du frågar har några kort av den begärda valören måste hen ge alla sina kort av den valören till dig. I exemplet måste Anna ge dig alla sina 9:or.
- Om du får ett eller flera kort från spelaren du frågar får du fortsätta fråga. Du kan fråga vilken spelare som helst om en valör du redan har, inklusive samma som du just bad om.
- Om personen du frågar inte har några kort i den valören säger den "finns i sjön!". Du drar då ett kort från draghögen.
- Om du råkar dra ett kort av den valör du frågade efter, visa det för de andra spelarna och fortsätt fråga. Om du däremot drar ett kort som inte har den valör du frågade efter, blir det nästa spelares tur. Du behåller det dragna kortet oavsett vilken valör det har.
- När du samlat en uppsättning med fyra kort av samma valör, visa dem för de andra spelarna och placera de fyra korten med framsidan nedåt framför dig.
- Spelet fortsätter antingen tills någon inte har några kort kvar på handen eller tills draghögen tar slut. Vinnaren är den spelare som i slutet har flest uppsättningar med fyra kort.

Minnesspelet på samiska

Det här spelet är bra för repetition och övning. Varje spelare berättar för den eller de andra en sak som hen ska ta med sig i en resväska på en resa. Varje spelare ska sedan upprepa alla saker som de föregående spelarna har sagt samt lägga till en sak i listan. Spelet fortsätter tills någon glömmer en sak på listan.

Till exempel:

Spelare 1: Jag ska åka på en resa och i min resväska ska jag packa ett par shorts.

Spelare 2: Jag ska åka på en resa och i min resväska ska jag packa ett par shorts och en kamera.

Spelare 3: Jag ska åka på en resa och i min resväska ska jag packa ett par shorts, en kamera och en stekpanna.

Spelare 1: Jag ska åka på en resa och i min resväska ska jag packa ett par shorts, en kamera, en stekpanna och en handduk.

Det här spelet kan användas för att prata om ett annat ämne och för att prata om dåtid, nutid eller framtid. Spelare kan exempelvis hitta på maträtter som de åt till lunch (dåtid), saker de vill köpa i affären (nutid), eller aktiviteter som de ska göra nästa vecka (framtid).

Konversationskort

Ibland flyter inte samtalet och det kan vara en svårt att komma på intressanta saker att prata om. Syftet med konversationskortet är att få er att prata. Varje kort har ett samtalsämne som ni kan prata om på samiska.

Instruktioner för konversationskortet¹⁵

- Klipp ut korten längs de streckade linjerna.
- Dra ett kort slumpmässigt och prata om ämnet på kortet i några minuter eller längre. Använd bara samiska.
- Låt konversationen utvecklas fritt utifrån ämnet. Om kortet säger "prata om din favoritmat" kan det leda till en konversation om mat i allmänhet, en god måltid ni har ätit, mat ni tycker om att laga, matminnen osv.
- Om konversationen leder till något utanför ämnet på kortet är det också okej – poängen är att prata samiska.
- Se till att båda pratar så att ni för ett riktigt samtal. Till exempel kan en person ställa frågor och den andra svara, sedan kan ni byta.
- Oroa dig inte om du inte kan tala flytande om ämnena i början – med tid och tålamod blir det lättare att prata om olika ämnen.
- Kom ihåg att använda grundläggande fraser om du kör fast, exempelvis:
Hur säger man _____ på samiska?
Vad betyder _____ på samiska?
Kan du upprepa det?
Jag förstår inte.

---

¹⁵ Dessa kort är anpassade från de som utvecklats av Leanne Hinton och Advocates for Indigenous California Language Survival.

Prata om din favoritmat.	Prata om en mat du ogillar.
Prata om att laga din favoritmat. Vilka är ingredienserna? Hur lagar du den?	Prata om vädret idag, igår, nyligen osv.
Prata om en hobby du har. När och hur ofta ägnar du dig åt din hobby?	Prata om din familj. Är det en stor eller liten familj?
Prata om havet.	Berätta en historia med dina egna ord.
Prata om fiske.	Prata om sommaren.
Prata om vintern.	Prata om våren.
Prata om hösten.	Prata om din favoritsport. Gillar du att spela eller titta på den? Hur ofta gör du det?

Prata om ditt favoritprogram på TV.	Prata om vad du gjorde igår.
Prata om din drömsemester. Berätta alla detaljer. Vart skulle du vilja åka? Hur skulle du ta dig dit? Vad skulle du göra?	Prata om en resa du har gjort. Berätta alla detaljer. Vart åkte du? Hur kom du dit? När åkte du? Var bodde du?
Prata om dina mor- och farföräldrar.	Prata om sådant du ogillar att göra.
Prata om dina föräldrar.	Prata om saker du gör.
Prata om jakt. Brukar du jaga? När brukar du jaga? Vad jagar du?	Prata om dina barn. Hur gamla är de? Hur många har du? Hur ser de ut? Vad gillar de att göra?
Prata om vad du ska göra imorgon. När går du upp? Hur ser din morgonrutin ut?	Beskriv din trädgård. Odlar du grönsaker eller blommor?
Prata om en känd person du beundrar.	Prata om lokala nyheter.

Bilaga C. Mall för språkmål och självvärdering

Välkommen till mentorprogrammet! I det här dokumentet får du formulera dina mål för ditt deltagande i programmet. Du får också göra en självvärdering av dina språkfärdigheter i samiska och dina språkstrategier. Du fyller i dokumentet vid starten av programmet samt vid uppföljning och avslut. På det sättet får du veta i vilken grad du nått dina mål och i vilken grad dina färdigheter har utvecklats.

Lycka till!

Mitt namn: _____

Målformuleringen gjordes: _____

Målformuleringen följdes upp: _____

Vad är mina mål med att delta i mentorprogrammet? (t.ex. jag vill kunna prata samiska hemma, jag vill kunna uttrycka mig på samiska på sociala medier, jag vill prata samiska med mormor, jag vill kunna prata samiska med hunden)?

A. Mina receptiva färdigheter i samiska (passiv förståelse)

1. Att förstå samiska i konkreta sammanhang (kontextberoende språk)

		Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
A	Jag reagerar korrekt på samiska hälsningar och på fraser som; Hur mår du?				
B	Jag hämtar det jag blir tillfrågad om på samiska (t.ex. skickar rätt plagg till rätt person)				
C	Jag utför det jag blir ombedd att göra även när språket är lite mer avancerat (t.ex. ta av dig jackan och häng den i hallen)				

2. Att förstå samiska oberoende av sammanhang (kontextberoende språk)

		Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
A	Jag förstår enkla samiska meningar som inte kan knytas direkt till talsituationer, såsom "Vem ska hämta dig idag?"				
B	Jag förstår en verbal förklaring på samiska om hur något ska göras, t.ex. förklaringar av spelregler				
C	Jag kan återberätta en saga på svenska som jag har hört på samiska				

B. Mina aktiva språkfärdigheter i samiska

1. Enklare aktiva färdigheter

		Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
A	Jag svarar på samiska på hälsningar och på frågor om vad hon/han heter, hur gammal hon/han är, vad syskonen och föräldrar heter och jag kan tacka för maten på samiska osv.				
B	Jag kan berätta på samiska om föremåls färger, om något är stort eller litet, mörkt eller ljust och liknande.				
C	Jag kan använda siffror på samiska				
D	Jag kan använda de samiska personliga pronomina på samiska				

2. Avancerade aktiva färdigheter

		Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
A	Jag kan säga på samiska vad som har hänt i förfluten tid				
B	Jag kan själv producera nekande meningar på samiska				
C	Jag kan säga på samiska vad hon/han vill göra eller vad hon/han vill att andra ska göra				
D	Jag kan själv uttrycka (utan att direkt bli tillfrågad på samiska) vad hon/han menar om något				
E	Jag visar genom det jag säger på samiska att jag kan skilja mellan flertal och ental hos substantiv				
F	Jag kan berätta en saga eller en vits på samiska				

C. Mina strategier i mötet med samiska

1. Undvikande strategier

		Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
A	Jag undviker att bli konfronterad med personer och situationer där man ska använda samiska				
B	Jag tystnar i situationer där samiska används, men är aktiv i svenskspråkiga situationer				
C	Jag använder hellre kroppsspråk i stället för samiska, t.ex. visar tre fingrar i stället för att svara tre på samiska				
D	Jag svarar helst på svenska när jag blir tilltalad på samiska				
E	Jag börjar på samiska, men byter lätt till svenska				

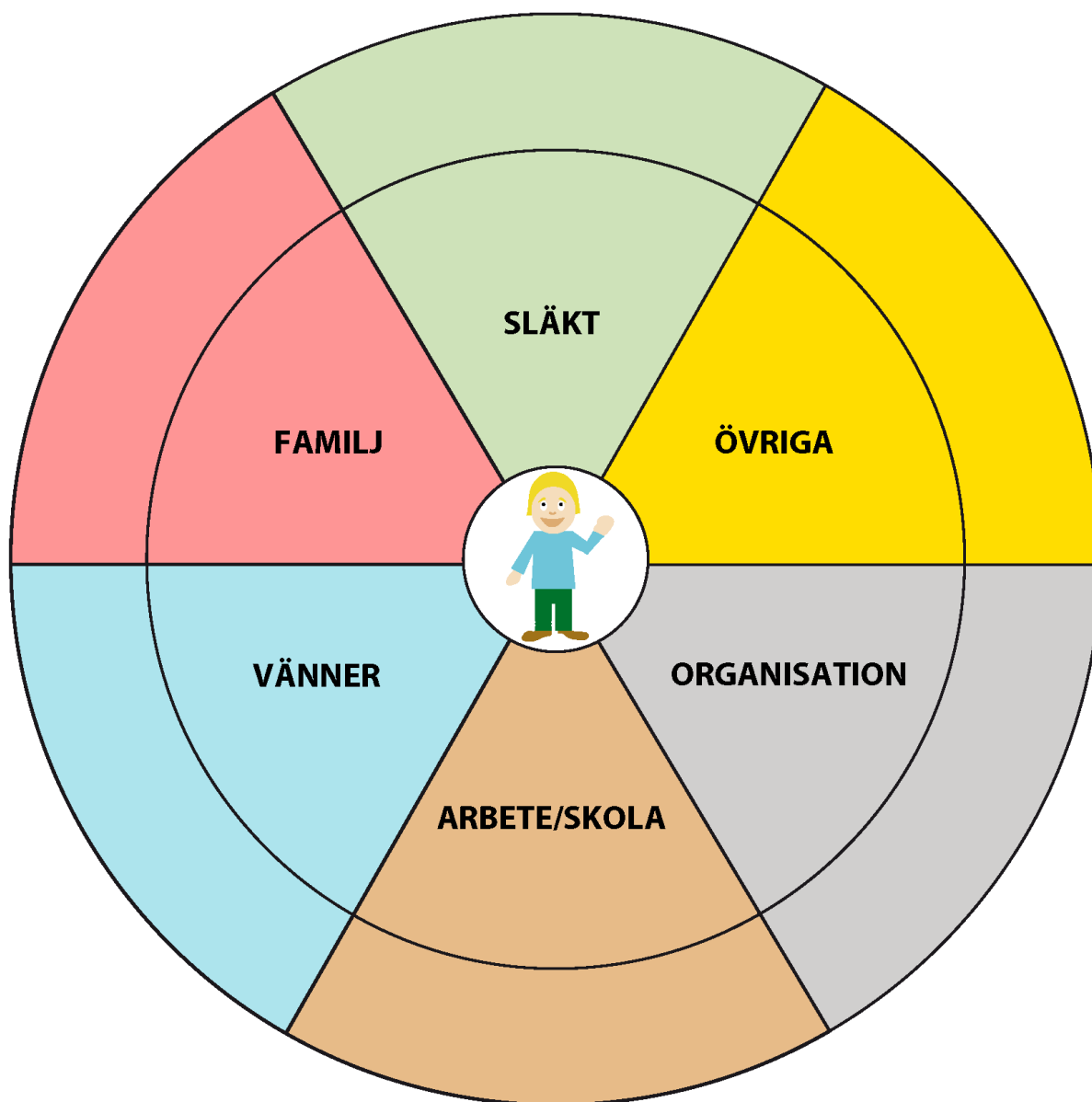
2. Offensiva strategier

		Aldrig	Ibland	Oftast	Alltid
A	Jag talar samiska genom att ta upp ordljuden och återge en fråga eller mening som jag nyligen har hört (när något ska besvaras eller kommenteras)				
B	Jag talar samiska men lägger in svenska ord när jag fastnar				
C	Jag är själv aktiv och producerar meningar på samiska (även fast jag ev. säger fel)				
D	Jag är aktiv och talar samiska och frågar om samiska ord när jag fastnar				
E	Jag konstruerar vid behov nya samiska ord av ord jag redan kan				

Bilaga D. Språklig nätverkskarta

Vi använder och utvecklar språket i sociala sammanhang. För att bli tryggare med att tala samiska måste man öva. Ju fler man har att tala samiska med, desto mer övning får man. Kanske har man människor i bekantskapskretsen som kan bli bra och trevliga samiskspråkiga kontakter, men som man inte "upptäcker". För att visualisera vilka man skulle kunna eller redan talar samiska med kan man rita upp en språklig nätverkskarta. Nätverkskartan kan också användas som underlag för att diskutera hur man ska erövra nya arenor där man talar samiska. Kartan är indelad i sex zoner: familj (dem du bor ihop med), släkt, övriga, vänner, organisation, arbete/skola. Varje deltagare ritar sin egen karta. Alla som man talar samiska med markeras på kartan. De man talar mest med placeras längst in. I den yttre cirkeln markerar man utmaningarna – de man vill försöka börja tala samiska med

ur Juuso (2013).

Bilaga E. Mall för loggbok

Namn: _____

Mina språkmål: _____

_____

Datum	Tid	Plats	Vad vi har gjort under vår träff?	Tankar efter vår träff	Detta har jag har lärt mig, t ex nya ord.	Detta vill jag utveckla